

Seniorarbete Vanhustyö

7 • 2011

TEEMA: Esteetöntä elämää

**Väitöstutkimus
ikäihmisten kotien
arkkitehtuurista**

**KAAOS-klinikka
kaatumisten
ehkäisyyn**

**läkäs autoilija
liikenteessä**

Rajatonta riemua?

Elämässä tulee esteitä vastaan. Milloin fyysisiä, milloin henkisiä. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat usein käytettyjä termejä. Niiden sisältö on periaatteessa hieno, mutta käytännön sovellutukset jäävät ihan liian usein puolitiehen. Kaikenlaiset esteet asettavat edelleen rajoja paikkoihin, joissa rajoja ei tarvita ja joissa niitä ei saisi olla.

Vanhaa asuntokantaa ja palvelutaloja on korjattava asukkailleen paremmin soveltuvaksi. Paljon on puhuttu hissittömien kerrostalojen ongelmasta. Sitä on onneksi ryhdytty ratkomaan, vaikka vieläkin tahti vaikuttaa liian hitaalta. Hienoa on havaita, että myös hissien valmistajat kehittävät uusia ratkaisuja niin pientalojen portaisiin kuin kerrostalojen rappukäytäviin. Näistä tässä Vanhustyö-lehdessä kerrotaan.

Vanhuspalveluiden tulevaisuutta ennakoitaessa on nähtävillä monenlaisen tuen, hoivan ja avun tarve. Kotona-asuminen on yleisesti toiveena. Koti voi olla sama hyvin pitkään tai koti voi olla senioritalossa tai palvelutalossa, jonne muutetaan jossain elämän vaiheessa. Yhtä kaikki – koti on paikka, jossa elämisen ja asumisen arki on mahdollisimman sujuvaa.

Kun uutta rakennetaan ja suunnitellaan, on mahdollista alusta pitäen ottaa huomioon kaikenikäisten ja -kuntoisten tarpeet. Kokemus on jo osoittanut, että ikäihmiset haluavat useimmiten asua paitsi kotonaan myös jotenkin elämän keskellä. Jos voimat ovat vähäiset, olisi kuitenkin mukavaa päästä ulkoilemaan lähitienolle. Samalla näkisi ihmisiä ja voisi vaikka asioida kaupassa tai pankissa. Näitä viimeksi mainittuja tosin alkaa olla vähänlaisesti, kun keskittäminen hävittää pienimuotoisen toiminnan. Mutta muutoksen tuulet käyvät tässäkin. Huoltoasemille on ryhdytty kiinnittämään

palvelumestareita auttaman tankkaajia. Ehkäpä kohtapuoleen tämä henkilökohtaisen palvelun idea kokee uudelleen-syntymän myös ihmispalveluissa. No – hinnasta tietysti joudutaan neuvottelemaan.

Mutta rajojakin tarvitaan. Ei niitä fyysisiä, vaan moraalisia tai selkokielellä sanottuna kohtuudentajua. Ei ole laitaa siinä, että erilaiset vale- ja tekoammattilaiset touhuavat keskuudessamme. Suomi on peruspalveluministerin mukaan ainoa maa, jossa tarvitaan vanhuspalveluita säätelevää lakia, kun muuten ei tasapuolisuus toteudu. Samaan aikaan Suomi saamani tiedon mukaan on ainoa maa, jossa korkojen verovähennysoikeus toteutuu täysimääräisenä helpottaen luonnollisesti myös hoivayritysten tulossuunnittelua. Että jotakin tasapuolisuutta kumminkin, kun nämä molemmat ainoalaatuisuudet koskettavat erityisesti vanhuspalveluita ja ikäihmisiä.

Tässä on nyt se rajojen asettamisen paikka. On hienoa, että Suomesta voidaan puhua edelleen luottamukseen perustuvana yhteiskuntana. Sellaisessa varmaan haluamme jatkossakin elää. Mutta luottamuksen ja hyväuskoisuuden välillä on veteen piirretty viiva, kun joudutaan tekemisiin tavoitetietoisien hyväuskoisuuden hyväksikäyttäjien kanssa. Nyt siis tekemään jämäkkää vanhuspalvelulakia ja korjaamaan muutkin kansalaisten uskoa horjuttavat epäkohdat.

Muistelisin jonkinmoisen vanhan sanonnan olevan juomien suhteen seuraavanlainen: ”Liika on liikaa, mutta kohtuus on liian vähän.” Nyt olisi löydettävä sellainen kohtuus, joka olisi oikein passelin suuruinen. Kohtuullista joulunai-kaa kaikille Vanhustyö-lehden lukijoille! ●

Väitöstutkimus selvitti ikäihmisten kotien arkkitehtuuria ja ergonomiaa: Voidaanko asuntoja muokata vastaamaan kuntouttavan hoidon vaatimuksia?

Esteettömyyttä koskevat nykymääräykset eivät vastaa vaatimuksia, joita ikäihmisten kotona hoitaminen asettaa asuinnoille, toteaa arkkitehti **Pirjo Sipiläinen** tuoreessa väitöstutkimuksessaan. Myös laitoshoidon hygieniatilat soveltuvat huonosti apuvälineiden käyttöön, potilaiden itsenäiseen toimintaan ja avustamiseen.

Kuntouttavan hoivatyön vaatimukset ikäihmisten asunnoille -väitöskirja tarkastettiin Aalto yliopiston insinööritieteiden korkeakoulussa syyskuussa. Tutkimuksen tavoitteena oli arvioida, mitä vaatimuksia ikäihmisten kotona hoitaminen asettaa asuntojen tiloille. Tiloja tarkasteltiin erityisesti asukkaan toimintakyvyn ja hänen itsenäisen toimintansa kannalta.

Henkilöstön työtä selvitettiin ergonomian näkökulmasta. Tutkimuksessa tarkasteltiin muun muassa sitä, onko avustajan mahdollista toimia asunnoissa siten, asunnon tilat eivät vaikeuta työtä tai aiheuta huonoja työasentoja tai vaaratekijöitä. Hygieniatilojen toimivuutta selvitettiin lisäksi rakentamalla mallitiloja, joita testattiin asukkaiden ja henkilöstön kanssa.

Tekniikan tohtoriksi väitellyt arkkitehti Pirjo Sipiläinen työskentelee Helsingin kaupungin terveys-keskuksen tilahallinnossa vastaten mm. terveysasemien uudisrakennushankkeista. Hänellä on taustalla pitkä tutkijakokemus Teknisen Korkeakoulun Sotera-instituutista.

Aluesuunnittelu auttaa turvallisen ja toimivan ympäristön rakentamisessa

Hämeenlinnan Keinusaareen on noussut Seniorikampus, joka on rakennettu ikäihmisille sopivaksi monen toimijan yhteistyönä. Kerrostalokorttelissa on kaksi vapaarahoitteista asuintaloa, säätiöiden rakennuttamia vuokrataloja sekä palveluasuntoja. Talojen välissä on yhteinen, laaja piha, joka on kalustettu iäkkäiden liikkumiseen sopivaksi. Korttelissa on myös yhteinen kokoontumis-, ateriointi ja viriketoiminnan keskus.

Suunnittelutyötä tehtiin yhdessä Hämeenlinnan kaupungin ja rakentajien kesken. Ensimmäiseksi valmistui ja käyttöön otettiin Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiön vanhustentalo Keinutuoli vuoden 2007 lopussa. Hämeenlinnan kaupungin omistama Keinukamarin ravintola ja päivätoimintatilat sekä Yrjö ja Hanna Säätiön palvelutalo Keinukamari otettiin käyttöön keväällä 2008. Talossa on 43 asuntoa, dementia koti ja ryhmä koti huonokuntoisille. Palvelut kilpailutettiin ja niistä on huolehtinut yritys Attendo MedOne.

lääkäs autoilija liikenteessä

Mahdollisuutta liikkua paikasta toiseen pidetään jokaisen kansalaisen perusoikeutena. Sellaisille iäkkäille, joille pitkät kävelymatkat ovat hankalia, joilla ei ole mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä tai jotka asuvat esimerkiksi haja-asutusalueella, henkilöauto on usein välttämätön liikkumisen apuväline. Ikäautoilijoita on liikenteessä

vuosi vuodelta yhä enemmän. Suomessa yli 65-vuotiailla on noin 500 000 ajokorttia ja vielä 90–95-vuotiaillakin noin 1 500 ajokorttia. Viimeisten vuosien aikana iäkkäiden autoilijoiden määrä on ollut suuressa nousussa.

Vanhustenhoitoa saksalaiseen malliin

Projektipäällikkö **Kirsti Pesola** osallistui Aalto-yliopiston Sotera-instituutin järjestämälle tutkimismatkalle Münchenin alueelle Saksaan toukokuussa 2011. Matkakertomuksessa tutustutaan vanhustenhoitoon Saksassa.

Lehden sisältö

Rajatonta riemua? **Pirkko Karjalainen**

Ikäihmisten asuminen hallitusohjelmassa - painopisteet? Kysy & vastaa **Leena Valkonen**

Väitöstutkimus selvitti kotien arkkitehtuuria ja ergonomiaa: Voidaanko asuntoja muokata vastaamaan kuntouttavan hoidon vaatimuksia? **Leena Valkonen**

KAAOS-klinikka – nykyaikainen toimintamalli kaatumisten ja kaatumisvammojen ehkäisyyn **Mika Palvanen**

Aluesuunnittelu auttaa turvallisen ja toimivan ympäristön rakentamisessa **Leena Valkonen**

lääkäs autoilija liikenteessä **Herttakaisa Kettunen**

Vanhustenhoitoa saksalaiseen malliin **Kirsti Pesola**

DesignSenior – kalustesarja ikääntyneille **Herttakaisa Kettunen**

Liikunnasta terveyttä ja hyvinvointia. Ikäihmisten liikunnan kansallinen toimenpideohjelma julkaistiin **Leena Valkonen**

Pankkipalvelut muutoksessa: Yhtenäinen euromaksualue SEPA **Herttakaisa Kettunen**

IkäMAMU-seminaari Säätytalolla **Maiju Korpela**

Keskustelualoitteita: Kilpailutus ja esteetön elämä? **Timo Sinervo**

Psykososiaalinen ryhmätoiminta yksinäisyyttä kokeville ikäihmisille on vaikuttavaa **Anu Jansson**

Osa Kunto-projektia: Tasapainoinen Laitila **Paulina Iiskala**

Vanhustyön johtajat: Esteetöntä elämää **Sirpa Hukka**

Innokylä – tietoa, tukea ja työkaluja **Erna Bodström**

Hissit tarvitsevat huolenpitoa. Lahden vanhusten asuntosäätiö on peruskorjannut systemaattisesti hissejä **Leena Valkonen**

Rovalan Settlementti rakentaa turvallista asuinympäristöä ikäihmisille **Leena Valkonen**

Vapaaehtoisuus voimana – viittomakielinen vanhustenviikon juhla **Anne-Mari Kyllönen, Hilikka Kälkäinen, Urpo Luokkala, Raili Markovitch**

Sulon suihkeet **Sulo Aho**

Keskusliitto tiedottaa

Ajan virrassa

Gränslös glädje? **Pirkko Karjalainen**

Arkitektur och ergonomi i äldres hem har utretts i en avhandling **Leena Valkonen**

Kolumni: Esteettömyys ahdistaa **Kalle Könkkölä**